

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра міжнародного права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО РАДИ ЄВРОПИ»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський рівень)

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма – «Міжнародне право»

Факультет міжнародних відносин

Робоча програма навчальної дисципліни «Процесуальне право Ради Європи»
для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань – 29 «Міжнародні відносини», спеціальності – 293 «Міжнародне право» факультету міжнародних відносин.
Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2023. 30 с.

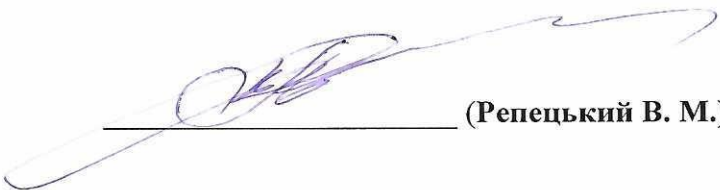
Розробник:

Кузьма Вікторія Юріївна, к. ю. н, доцент кафедри міжнародного права

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного права

Протокол № 1 від. “29” серпня 2023 р.

Завідувач кафедрою міжнародного права

_____ (Репецький В. М.)

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Процесуальне право Ради Європи» розроблена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальністю – 293 «Міжнародне право» галузі знань – 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 29 міжнародні відносини <hr/> (шифр, назва)	Нормативна (за вибором студента)	
Модулів – 1	Напрямок 293 <hr/> (шифр, назва)	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування) Міжнародне право	четвертий	-й
Курсова робота-		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 120		8-й	-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента - 8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	20 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		20 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		80 год.	год.
		Вид контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни - формування системи професійних знань щодо правотворчого і правореалізаційного процесів, які відбуваються в рамках Ради Європи.

Завдання навчальної дисципліни:

визначення місця процесуального права Ради Європи в системі права Ради Європи;
розкриття змісту понять «процесуальне право Ради Європи, «процедура», «процес»;
розмежування понять «юрисдикційний процес», «судовий процес», «практика Європейського суду з прав людини», «прецедентне право Європейського суду з прав людини»;

з'ясування особливостей правотворчого процесу в рамках Ради Європи;

характеристика новацій та актуальних питань судового процесу в Європейському суді з прав людини;

з'ясування особливостей установчих, моніторингових та імплементаційних процесів в рамках Ради Європи.

Загальні компетентності (ЗК):

знання і розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності;

здатність застосовувати отримані знання у практичних ситуаціях;

здатність реалізовувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його постійного розвитку, дотримуватися принципу верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології; дотримуватися вимог онлайн-безпеки.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

здатність відстоювати національні інтереси власної держави за допомогою міжнародно-правових інструментів;

уміння вести дипломатичне та ділове листування, опрацьовувати міжнародні документи: договори, акти міжнародних організацій, рішення міжнародних судових органів, аналізувати їх зміст і юридичну природу, складати проекти і супровідну документацію українською та іноземними мовами;

здатність адаптувати та використовувати міжнародно-правові норми та принципи у національній правовій системі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні знати:

матеріал лекційних викладів, зміст нормативного матеріалу, як міжнародного, так і національного.

основні категорії понятійного апарату дисципліни.

про особливості правотворчого і правореалізаційного процесів в рамках Ради Європи;

процедуру захисту прав людини в Європейському суді з прав людини;

юрисдикцію Європейського суду з прав людини;

новації в судовому процесі в Європейському суді з прав людини;

про особливості застосування права Ради Європи в Україні.

У процесі вивчення початкової дисципліни студенти **повинні вміти:**

використовувати отримані знання на практиці в своїй роботі, при представленні однієї із сторін в Європейському Суді з прав людини;

заповнювати формуляр заяви в Європейський Суд з прав людини та вести з ним листування;

використовувати базу даних ЄСПЛ (HUDOC);

застосовувати практику Європейського Суду з прав людини для обґрунтування правової позиції у конкретній справі на національному рівні;

виражати свої пропозиції щодо подальших кроків України в імplementації права Ради Європи в національне законодавство;

Програмні результати навчання (ПРН):

проводити збір та аналіз матеріалів з різних джерел;

формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;

вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних;

використовувати практику ЄСПЛ, інших міжнародних судових та арбітражних органів, теоретичні знання з міжнародного і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних сферах;

застосовувати набуті знання та уміння при вирішенні практичних завдань.

«Процесуальне право Ради Європи» є продовженням навчальної дисципліни «Право Ради Європи». Адже вивчення права Ради Європи як правової системи повноцінно неможливо без врахування її процесуальної складової.

Навчальна дисципліна «Процесуальне право Ради Європи» знаходиться в тісному зв'язку з базовими навчальними дисциплінами «Міжнародне публічне право», «Право міжнародних організацій», «Право міжнародних договорів», «Право Ради Європи», «Україна – суб'єкт міжнародного права», «Міжнародна правотворчість», «Міжнародно-правовий захист прав людини».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема № 1. Місце процесуального права Ради Європи в системі права Ради Європи (4 год.)

Міжнародне процесуальне право і процесуальне право Ради Європи (широке і вузьке розуміння міжнародного процесуального права). «Процедура» і «процес»: проблема розмежування понять в межах права Ради Європи у загальнотеоретичній та міжнародно-правовій доктрині.

Вузьке і широке розуміння процесуального права Ради Європи. Функціональна структура, система, принципи та норми процесуального права Ради Європи. Окремі аспекти правотворчого процесу в Раді Європи. Зовнішня та внутрішня правотворчість.

Актуальні питання теорії і практики правореалізаційного процесу в рамках Ради Європи. Особливості установчого процесу Ради Європи. Актуальні питання судового процесу в Європейському суді з прав людини. Поняття та особливості процесу моніторингу в Раді Європи. Імплементацийний процес: загальна характеристика.

Розмежування понять «правосуддя», «судочинство», «юрисдикційний процес», «судовий процес», «судова правотворчість», «практика Європейського суду з прав людини», «прецедентне право Європейського суду з прав людини».

Тема № 2. Процес захисту прав людини в Європейському суді з прав людини: правові засади та теоретичні питання (4 год.)

Контрольний механізм захисту прав людини - Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р. (ЄКПЛ) та Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ). Принцип субсидіарності та розсуду держави як базові засади контрольного механізму захисту прав людини. Каталог прав гарантованих ЄКПЛ Матеріальні, організаційні та процесуальні норми. Каталог прав гарантованих додатковими протоколами до ЄКПЛ.

Судоустрій ЄСПЛ (склад та організаційна структура). Процедурні новації в процесі реформування ЄСПЛ. Внесок Інтерлакенської, Ізмірської, Брайтонської, Осло, Копенгагенської і Брюсельських конференцій на реформування ЄСПЛ. Порядок обрання суддів ЄСПЛ: гарантії незалежності, умови припинення діяльності. Компетенція та склад: суддів, які засідають одноособово, комітетів із трьох суддів, Палати із семи суддів, Великої палати ЄСПЛ.

Регламент діяльності Європейського суду з прав людини: актуальні питання. Структура, зміст, нововведення. Юрисдикція ЄСПЛ: загальна характеристика. Предметна юрисдикція (*ratione materiae*). Територіальна юрисдикція (*ratione loci*). Юрисдикція в часі (*ratione temporis*). Юрисдикція за колом суб'єктів (*ratione personae*). Правова природа рішень Європейського суду з прав людини.

Тема № 3. Процес подачі заяв та умови їх прийнятності в Європейському суді з прав людини (4 год.)

Звернення до Європейського Суду з прав людини з індивідуальною заявою фізичною особою, групою осіб та неурядовими організаціями у випадку порушення їх прав державою-учасницею ЄСПЛ.

Умови прийнятності індивідуальної заяви. Процесуальні критерії (вичерпання національних засобів, правило чотирьох місячного строку, неприйнятність анонімної та ідентичної заяви, зловживанням правом на подання заяви). Юрисдикційні критерії (прийнятність за критеріями *ratione materiae*, *ratione loci*, *ratione temporis*, *ratione personae*). Змістовні критерії або критерії прийнятності по суті (явно необґрунтовані заяви, наявність «суттєвої шкоди, якої зазнав заявник»).

Вимоги до оформлення заяви та дотримання процедури її подачі. Формуляр заяви, яка подається фізичною особою, групою осіб, (колективна), неурядовими організаціями (юридичними особами), державами: зразок, вимоги, специфіка заповнення.

Європейська угода стосовно осіб, що беруть участь у провадженнях в Європейському суді з прав людини 1996 року як одна з гарантій реалізації права звернення до Суду: загальна характеристика. Імунітет від судового переслідування для осіб, які беруть участь у процесі. Свобода переміщення осіб, які беруть участь у процесі. Особливі умови застосування права на листування з Судом для осіб, що знаходяться під арештом.

Процес розгляду міждержавних спорів: питання теорії і практики.

Тема № 4. Стадії та новації судового процесу в Європейському суді з прав людини (4 год.)

Стадії процесу розгляду справ за індивідуальною заявою в ЄСПЛ. Реєстрація та розгляд заяви на предмет прийнятності та сповіщення держави-відповідача щодо заяви. Обмін змагальними документами (дод. процедура розслідування). Процедура дружнього врегулювання. Умови укладення мирової угоди. Розгляд заяви по суті та факультативні її

стадії (розгляд комітетом, палатою та Великою палатою, звернення про перегляд рішення Суду у зв'язку з нововиявленими обставинами). Ухвалення рішення по суті.

Загальна характеристика окремих судових процедур ЄСПЛ. Виключення справи з реєстру. Участь третіх сторін. Справедлива сатисфакція: ухвали у справах згідно ст. 41 ЄКПЛ. Застосування ЄСПЛ тимчасових (захисних) заходів: поняття та умови (ст. 39 Регламенту Суду). Процедура прийняття пілотних рішень ЄСПЛ (ст. 61 Регламенту Суду).

Особливості надання консультативних висновків ЄСПЛ. Процедура надання консультативних висновків на запити КМРС (ст. 47-49 ЄСПЛ). Інститут преюдиційного висновку на основі Протоколу № 16 до ЄКПЛ.

Юридична природа актів Європейського суду з прав людини. Структура рішень ЄСПЛ.

Тема № 5. Особливості процесу правозастосування в Україні права Ради Європи на сучасному етапі (4 год.)

Особливості моніторингу зобов'язань України як держави-члена. Моніторинг договірних зобов'язань України: питання теорії і практики. Імплементация норм права Ради Європи до законодавства України як складова правореалізаційного процесу.

Заходи загального та індивідуального характеру, що вживаються на виконання рішень Європейського суду з прав людини. Повноваження Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини та інших спеціальних органів у процесі виконання рішень Європейського суду з прав людини Україною.

Правові проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні та можливі шляхи їх вирішення. Застосування практики Європейського суду з прав людини у правовій системі України.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	ТЕМА	Кількість годин			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Разом
Змістовний модуль 1					
1	Місце процесуального права Ради Європи в системі права Ради Європи	4	4	16	
2	Процес захисту прав людини в Європейському суді з прав людини: правові засади та теоретичні питання	4	4	16	
3	Процес подачі заяв та умови їх прийнятності в Європейському суді з прав людини	4	4	16	
4	Стадії та новації судового процесу в Європейському суді з прав людини	4	4	16	
5	Особливості процесу правозастосування в Україні права Ради Європи на сучасному етапі	4	4	16	
	Всього за 1 семестр:	20	20	80	120

5. Теми практичних занять

Тема № 1 Місце процесуального права Ради Європи в системі права Ради Європи (4 год.)

Заняття № 1

1. Міжнародне процесуальне право і процесуальне право Ради Європи. «Процедура» і «процес»: проблема розмежування понять в межах права Ради Європи.
2. Поняття, функціональна структура процесуального права Ради Європи
3. Система, принципи та норми процесуального права Ради Європи.

Заняття № 2

1. Особливості правотворчого процесу в Раді Європи. Зовнішня та внутрішня правотворчість.
2. Актуальні питання теорії і практики правореалізаційного процесу в рамках Ради Європи (установчий та судовий процеси; моніторинг, імплементація).
3. Розмежування понять «правосуддя», «судочинство», «юрисдикційний процес», «судовий процес», «судова правотворчість», «практика Європейського суду з прав людини», «прецедентне право Європейського суду з прав людини».

Рекомендована література (див. пун. 11):

Базова (основна) література:

Наукова література: 1; 3; 9; 11; 12; 13; 14; 18; 20; 21; 23; 26; 29; 32.

Допоміжна (додаткова) література:

Спеціальна література: 4; 6; 8; 9; 10; 11; 12; 15; 16; 20; 24; 49.

Інтернет-ресурси (див. пун. 12): 7; 12; 14.

Тема № 2 Процес захисту прав людини в Європейському суді з прав людини: правові засади та теоретичні питання (4 год.)

Заняття № 1

1. Контрольний механізм захисту прав людини - Конвенція про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р. (ЕКПЛ) та Європейський Суд з прав людини (ЄСПЛ).
 - 1.1. Особливості ЄКПЛ як міжнародного договору: загальна характеристика. Матеріальні та організаційно-процесуальні норми.
 - 1.2. Принцип субсидіарності та розсуду держави як базові засади контрольного механізму захисту прав людини.
 - 1.3. Каталог прав гарантованих ЄКПЛ та додатковими протоколами до неї.
2. Судоустрій ЄСПЛ (склад та організаційна структура).
 - 2.1. Процедурні новації в процесі реформування ЄСПЛ. Внесок Інтерлакенської, Ізмірської, Брайтонської, Осло, Копенгагенської і Брюсельських конференцій на реформування ЄСПЛ.
 - 2.2. Порядок обрання суддів ЄСПЛ: гарантії незалежності, умови припинення діяльності.
 - 2.3. Компетенція та склад: суддів, які засідають одноособово комітетів із трьох суддів, Палати із семи суддів, Великої палати ЄСПЛ.

Заняття № 2

1. Юрисдикція ЄСПЛ: загальна характеристика.

1.1. Предметна юрисдикція (*ratione materiae*).

1.2. Територіальна юрисдикція (*ratione loci*).

1.3. Юрисдикція в часі (*ratione temporis*).

1.4. Юрисдикція за колом суб'єктів (*ratione personae*).

2. Джерела процесуальних норм, що регулюють судовий процес в ЄСПЛ:

2.1. Загальна характеристика джерел процесуальних норм, що регулюють судовий процес в ЄСПЛ.

2.2. Регламент діяльності Європейського суду з прав людини – основне джерело процесуальних норм: структура, зміст, нововведення.

2.3. Резолюція щодо судової етики 2021 р.

2.4. Європейська угода стосовно осіб, що беруть участь у провадженнях в Європейському суді з прав людини 1996 року як одна з гарантій реалізації права звернення до Суду: загальна характеристика.

Рекомендована література (див. пун. 11):

Базова (основна) література:

Міжнародно-правові акти та національне законодавство: 1; 2; 9; 10; 11.

Наукова література: 1; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 15; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 24; 25; 26; 30; 31.

Допоміжна (додаткова) література:

Спеціальна література: 2; 18; 42; 46; 47; 52; 53; 54; 61; 62; 63; 65; 68; 71.

Інтернет-ресурси (див. пун. 12): 2; 7; 8; 12; 14; 22; 23; 24.

Тема № 3 Процес подачі індивідуальних заяв та умови їх прийнятності в Європейському суді з прав людини (4 год.)

Заняття № 1

1. Умови прийнятності індивідуальної заяви (ст. 35 ЄКПЛ):

1.1. Процесуальні критерії (вичерпання національних засобів; правило чотирьох місячного строку; неприйнятність анонімною заяви; неприйнятність ідентичної заяви, що вже була розглянута Судом і не містять нових фактів по суті справи; неприйнятність ідентичної заяви, що вже була розглянута іншим міжнародним органом розслідування чи врегулювання).

1.2. Юрисдикційні критерії (прийнятність за критеріями *ratione materiae*, *ratione loci*, *ratione temporis*, *ratione personae*).

1.3. Змістовні критерії або критерії прийнятності по суті (зловживанням правом на подання заяви, явно необґрунтовані заяви, наявність «суттєвої шкоди, якої зазнав заявник).

2. Звернення до Європейського Суду з прав людини з індивідуальною заявою:

2.1. Особливості звернення до Європейського Суду з прав людини фізичною особою.

2.2. Особливості звернення до Європейського Суду з прав людини групою осіб.

2.3. Особливості звернення до Європейського Суду з прав людини неурядовими організаціями у випадку порушення їх прав державою-учасницею ЄКПЛ (ст. 34 ЄКПЛ).

Заняття № 2

1. Вимоги до оформлення заяви та дотримання процедури її подачі: зразок, вимоги, особливості заповнення.

1.1. Формуляр заяви, яка подається фізичною особою.

1.2. Формуляр заяви, яка подається групою осіб, (колективна).

1.3 Формуляр заяви, яка подається неурядовими організаціями (юридичними особами).

2. Розгляд міждержавних спорів: питання теорії і практики.

2.1. Особливості розгляду міждержавних спорів ЄСПЛ.

2.2. Справи України проти Росії, які перебувають на розгляді у ЄСПЛ.

Рекомендована література (див. пун. 11):

Базова (основна) література:

Міжнародно-правові акти та національне законодавство: 2; 11.

Наукова література: 1; 4; 5; 7; 8; 15; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27; 30; 31.

Допоміжна (додаткова) література:

Спеціальна література: 13; 18; 22; 27; 40; 45; 59; 64; 67; 70; 71.

Інтернет-ресурси (див. пун. 12): 1; 2; 3; 7; 8; 13; 15; 17; 18; 21; 22; 23; 24.

Тема № 4 Стадії та новації судового процесу в Європейському суді з прав людини (4 год.)

Заняття № 1

1. Стадії процесу розгляду справ за індивідуальною заявою в ЄСПЛ.

1.1. Реєстрація та розгляд заяви на предмет прийнятності.

1.2. Сповідання держави-відповідача щодо заяви (комунікація) та обмін змагальними документами (дод. процедура розслідування).

- 1.3. Процедура дружнього врегулювання (ст. 39 ЄКПЛ). Умови укладення мирової угоди (Правило 62 Регламенту). Односторонні декларації (Правило 62А Регламенту).
 - 1.4. Розгляд заяви по суті. Слухання.
 - 1.5. Ухвалення рішення по суті. Заходи індивідуального та загального характеру. Справедлива сатисфакція (ст. 41 ЄКПЛ).
 - 1.6. Факультативні стадії розгляду (розгляд по суті Великою палатою, звернення про перегляд рішення Суду у зв'язку з нововиявленими обставинами).
 - 1.7. Виконання рішень ЄСПЛ (ст. 46 ЄКПЛ).
2. Юридична природа актів Європейського суду з прав людини та структура рішень ЄСПЛ.

Заняття № 2

1. Новітні та інші судові процедури ЄСПЛ:

- 1.1. Процедурні новації у судовому процесі: загальна характеристика.
 - 1.2. Виключення справи з реєстру (ст. 37 ЄКПЛ) та порядок пріоритетного розгляду справ (41 Правило Регламенту).
 - 1.3. Участь третіх сторін (ст. 36 ЄКПЛ).
 - 1.4. Застосування ЄСПЛ тимчасових (захисних) заходів: поняття та умови. (ст. 39 Регламенту Суду).
 - 1.5. Процедура прийняття пілотних рішень ЄСПЛ. (ст. 61 Регламенту Суду).
2. Особливості надання консультативних висновків ЄСПЛ.
- 2.1 Процедура надання консультативних висновків на запити КМРС (ст. 47-49 ЄСПЛ).
 - 2.2 Інститут преюдиційного висновку на основі Протоколу № 16 до ЄКПЛ.

Рекомендована література (див. пун. 11):

Базова (основна) література:

Міжнародно-правові акти та національне законодавство: 2; 11; 12.

Наукова література: 1; 4; 5; 7; 8; 19; 21; 22; 24; 25; 27; 31.

Допоміжна (додаткова) література:

Спеціальна література: 3; 14; 18; 19; 22; 26; 28; 29; 30; 31; 32; 36; 37; 56; 58; 65; 67; 68; 69; 72; 73.

Інтернет-ресурси (див. пун. 12): 1; 2; 7; 8; 10; 15; 22; 23; 24.

Тема № 5 Особливості процесу правозастосування в Україні права Ради Європи на сучасному етапі (4 год.)

Заняття № 1

1. Моніторинг зобов'язань України як держави-члена Ради Європи та моніторинг договірних зобов'язань: питання теорії і практики.
2. Імплементация норм права Ради Європи до законодавства України як складова правореалізаційного процесу.
3. Обов'язки України щодо виконання остаточних рішень ЄСПЛ.

Заняття № 2

1. Заходи загального та індивідуального характеру, що вживаються на виконання рішень Європейського суду з прав людини.
2. Повноваження Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини та інших спеціальних органів у процесі виконання рішень Європейського суду з прав людини.
3. Застосування практики Європейського суду з прав людини у правовій системі України.

Рекомендована література (див. пун. 11):

Базова (основна) література:

Міжнародно-правові акти та національне законодавство: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9.

Наукова література: 1; 2; 5; 8; 9; 12; 13; 15; 19; 20; 21.

Допоміжна (додаткова) література:

Спеціальна література: 1; 3; 5; 7; 11; 12; 17; 21; 23; 24; 25; 28; 34; 38; 39; 41; 50; 51; 53; 66; 70.

Інтернет-ресурси (див. пун. 12): 1; 2; 4; 5; 7; 8; 9; 11; 16; 19; 20.

6. Питання для самоконтролю

1. Особливості правотворчого процесу в рамках Ради Європи.
2. Актуальні питання теорії і практики правореалізаційного процесу в рамках Ради Європи.
3. Особливості установчого процесу Ради Європи.
4. Новації й актуальні питання судового процесу в Європейському суді з прав людини.
5. Поняття та особливості процесу моніторингу в рамках Ради Європи.

6. Контрольний механізм Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р.
7. Принцип субсидіарності та розсуду держави як базові засади контрольного механізму захисту прав людини.
8. Каталог прав гарантованих Конвенцією про захист прав людини й основоположних свобод 1950 р. та Протоколами до неї: актуальні аспекти.
9. Процедурні новації в процесі реформування Європейського суду з прав людини.
10. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: питання теорії і практики.
11. Процес подачі заяв та умови їх прийнятності в Європейському суді з прав людини: проблемні питання та практика.
12. Звернення групою осіб до Європейського Суду з прав людини з заявою: теоретичні і практичні аспекти.
13. Звернення неурядовою організацією до Європейського Суду з прав людини з заявою: теоретичні і практичні аспекти.
14. Європейська угода стосовно осіб, що беруть участь у провадженнях в Європейському суді з прав людини 1996 року як одна з гарантій реалізації права звернення до Суду: загальна характеристика та практика порушення умов угоди.
15. Процес розгляду міждержавних спорів: питання теорії і практики.
16. Стадії судового процесу розгляду справ за індивідуальною заявою в Європейському суді з прав людини.
17. Процедура дружнього врегулювання: теоретичні та практичні аспекти.
18. Особливості розгляду справ Великою палатою Європейського суду з прав людини: теоретичні та практичні питання.
19. Загальна характеристика судових процедур Європейського суду з прав людини після його реформування.
20. Застосування Європейським судом з прав людини тимчасових заходів: поняття та умови.
21. Процедура вжиття тимчасових заходів: теоретичні і практичні аспекти
22. Процедура прийняття пілотних рішень ЄСПЛ: теорія та практика.
23. Особливості надання консультативних висновків ЄСПЛ.
24. Процедура надання консультативних висновків на запити КМРЕ: теорія та практика.
25. Інститут преюдиційного висновку на основі Протоколу № 16 до ЄКПЛ.
26. Особливості тлумачення положень ЄКПЛ та Протоколів до неї ЄСПЛ.
27. Особливості процесу правозастосування в Україні права Ради Європи на сучасному етапі.

28. Особливості моніторингу зобов'язань України як держави-члена та моніторинг договірних зобов'язань: питання теорії і практики.
29. Імплементация норм права Ради Європи до законодавства України як складова правореалізаційного процесу.
30. Правові проблеми виконання рішень Європейського суду з прав людини в Україні та можливі шляхи їх вирішення.
31. Застосування практики Європейського суду з прав людини у правовій системі України.
32. Особливості процесу розгляду міждержавних спорів за участі України у ЄСПЛ: питання теорії і практики.
33. Заходи загального характеру, що вживаються на виконання рішень Європейського суду з прав людини.
34. Повноваження Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини та інших спеціальних органів у процесі виконання рішень Європейського суду з прав людини Україною.
35. Застосування правила 39 Регламенту Європейського суду з прав людини у світлі практики щодо України.
36. Застосування Конвенції з прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні.
37. Роль Протоколу № 14 до Конвенції з прав людини та основоположних свобод 1950 р. у реформуванні Європейського суду з прав людини.
38. Місце Конвенції з прав людини та основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні та в інших правових системах держав-учасниць Конвенції.
39. Поняття «справи-клони»: теоретичні і практичні питання.
40. Новітні процедури в роботі Європейського суду з прав людини: загальна характеристика.
41. Роль Протоколу № 15 до Конвенції з прав людини та основоположних свобод 1950 р. у реформуванні Європейського суду з прав людини.
42. Особливості процесу розгляду міждержавних спорів за участі України проти Російської федерації у ЄСПЛ: питання теорії і практики.
43. Заходи індивідуального характеру, що вживаються на виконання рішень Європейського суду з прав людини.
44. Моніторинг виконання рішень Європейського суду з прав людини.
45. Актуальні питання теорії і практики правотворчого процесу в рамках Ради Європи.

7. Методи навчання

У ході викладання навчальної дисципліни підлягають використанню методи, спрямовані на:

- формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності й відповідальності за навчальну працю;
- забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивного, дедуктивного, репродуктивного та пошукового характеру);
- а також методи, пов'язані із контролем за навчальною діяльністю студентів.

Серед методів навчання, зокрема, підлягають застосуванню наступні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція, демонстрація, спостереження, обговорення, дослідницькі проекти, підготовка та презентація індивідуальної роботи.

8. Методи контролю

Поточний контроль:

- усне опитування; перевірка тестових завдань; перевірка модульних завдань;
- перевірка письмових (індивідуальних, практичних) робіт, конспектів.

Підсумковий контроль: залік

9. Розподіл балів, що присвоюються студенту

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Процесуальне право Ради Європи» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає: контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на семінарських заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань. Протягом семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи з наданої викладачем тематики з подальшою його презентацією.

При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату.

При вивченні курсу «Процесуальне право Ради Європи» студент може набрати максимум 100 балів. Максимальна кількість балів за усі види роботи студента, описані у таблиці.

Контроль семінарських занять	Тестовий контроль	Самостійна робота	Модульний контроль
= 20 балів	= 40 балів	= 20 балів	= 20 балів
За одне семінарське заняття студент може отримати максимум 7 балів. Якщо студент був присутнім на семінарському занятті, але не отримав оцінки - 2 б. Усі бали за семінарські заняття сумуються в кінці вивчення даної навчальної дисципліни	Тести (кожне питання оцінюється в 1 б.)	Полягає у виконанні студентом індивідуального завдання: 1) Правильне оформлення роботи (5 б.). 2) розкриття теми- (10 б.). 3) список використаних джерел - 5 (б.).	

10. Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81-89	B	Дуже добре	Добре	
71-80	C	Добре		
61-70	D	Задовільно	Задовільно	
51-60	E	Достатньо		
0-50			Незадовільно	Незараховано

90-100 балів (відмінно) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь на всі питання, що базуються на знанні міжнародно-правових актів, національного законодавства, судової практики, наукової та спеціальної літератури. Виконав усі індивідуальні завдання.

81-89 балів (дуже добре) - виставляється студенту, який дав не цілком повну але правильну відповідь на всі питання, що базується на знанні предмету. Виконав усі індивідуальні завдання.

71-80 балів (добре) - виставляється студенту, який дав повну і правильну відповідь, але не на всі питання, або відповідь не базується на всіх складових джерелах вивчення.

Однак у підсумку його відповідь повинна базуватись не менше ніж на двох базових джерелах. Виконав усі індивідуальні завдання.

61-70 балів (задовільно) - виставляється студенту, який не дав вичерпної детальної відповіді на питання контрольних завдань і яка базується тільки на одному із рекомендованих джерел вивчення матеріалу. Виконав не усі індивідуальні завдання.

51-60 балів (достатньо) - виставляється студенту, який не дав вичерпної (достатньої) відповіді на питання контрольних завдань та не може назвати джерела інформації навчальної дисципліни. Виконав не усі індивідуальні завдання.

0-50 балів (незадовільно) - виставляється студентові, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною юридичною літературою з дисципліни. Виконав не усі індивідуальні завдання або взагалі нічого не зробив.

11. Рекомендована література

11.1. Базова (основна) література:

11.1.1. Міжнародно-правові акти та національне законодавство:

1. Європейська угода про осіб, які беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини. Страсбург, 05.03.1996 р. *Офіційний вісник України*. 2006 р. № 9. Ст. 195.

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод з поправками, внесеними відповідно до положень Протоколів № 11, 14 та 15 з Протоколами № 1, 4, 6, 7, 12, 13 та 16. Рим, 4.11.1950 р. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_UKR.pdf.

3. Положення про Уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини: Постанова Кабінету Міністрів України від 31. 05. 2006 р. № 784. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2006-%D0%BF#Text>.

4. Положення про Комісію з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини: Постанова Кабінету Міністрів України від 1.04.2020 р. № 258. *Офіційний вісник України*. 2020 р. № 31. Ст. 32.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006. № 3477-IV 2006 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

6. Про застосування судами міжнародних договорів України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Вищого Спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 13 від 19.12.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-14#Text>.

7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основних свобод 1950 р., Першого протоколу та Протоколів № 2,4,7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17.07.1997 р. № 475/97. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. Ст. 263.
8. Про ратифікацію Протоколів № 15 та № 16 до Конвенції про захист прав людини і основоположних: Закон України від 15.10.2017 р. № 475/97. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 45. Ст. 41.
9. Про ратифікацію Європейської угоди про осіб, які беруть участь у процесі Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.06.2004. № 1846-IV (1846-15). *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 38. Ст. 477.
10. Resolution on Judicial Ethics. Adopted by the Plenary Court on 21 June 2021. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Resolution_Judicial_Ethics_ENG.pdf.
11. Rules of European Court of human rights. 10 February 2023. Registry of the Court Strasbourg. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Rules_Court_ENG.pdf.
12. The Court's Priority Policy. 2017. European Court of human rights. URL: https://www.echr.coe.int/documents/priority_policy_eng.pdf.

11.1.2 Наукова література:

1. Анцупова Т. О. Процесуальне право Ради Європи: питання теорії і практики: монографія. Одеса: Фенікс, 2013. 384 с.
2. Арнольд Р. Права і свободи людини і громадянина в Україні (доктрина Європейського суду з прав людини і Конституційного Суду України): навч. посіб. / за заг. ред. Р. Арнольд, / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Асоц. суддів Конституц. Суду України. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 374 с.
3. Бенуа-Ромер Ф., Клебес Г. Право Ради Європи. Прямуючи до загальноєвропейського простору / Пер. з англ. Київ: К.І.С., 2007. 232 с.
4. Бонд М. Вступ до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод / пер. з англ. Рада Європи, 2021. 101 с. URL: <https://rm.coe.int/intro-echr-mbond-ukr-online-version/1680a20c5c>.
5. Дудаш Т. І. Практика Європейського суду з прав людини: навч. посіб. Київ: Алерта, 2016. 413 с.
6. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство / за ред. О. В. Зайчука. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.
7. Караман І. В. Європейський суд з прав людини, Європейська конвенція з прав людини та індивідуальні заяви: перше знайомство / І. В. Караман, В. В. Козіна. 3-тє вид., змін. та допов. Харків: Фактор, 2016. 240 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Karaman_Ihor/Y

evropeiskyi_sud_z_prav_liudyny_Yevropeiska_konventsiiia_z_prav_liudyny_ta_indyvidualni_zaiav_u__persh.pdf?.

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свободи (в питаннях і відповідях): навч.-довідк. посіб. / за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 124 с.

9. Мармазов В. Є. Піляєв І. С. Рада Європи: політико-правовий механізм інтеграції. Київ: Юридична книга, 2000. 472 с.

10. Палюк В. П. Міжнародні судові установи і захист прав людини та основних свобод: навч.-практ. посіб. / Благод. фонд «Центр прав. Освіти». Миколаїв: Атол, 2006. 178 с.

11. Пастухова Л. В. Європейський механізм забезпечення прав людини: монографія. Сімферополь: Таврія, 2009. 224 с.

12. Піляєв І. С. Рада Європи в сучасному інтеграційному процесі. Київ: Юридична книга, 2003. 436 с.

13. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи: навч. посіб. / Л. Г. Заблоцька, А. Л. Федорова, Т. І. Шинкаренко. Київ: Бюро інформації Ради Європи. Фенікс, 2007. 224 с.

14. Правосуддя: філософське та теоретичне осмислення: колективна монографія / А. М. Бернюков, В. С. Бігун, Ю. П. Лобода, Б. В. Малишев, С. П. Погребняк, С. П. Рабінович, В. С. Смородинський, О. В. Стівба / (Відп. ред. В. С. Бігун). К: Бібліотека Міжнародного часопису «Проблеми філософії права», 2009. 316 с.

15. Севостьянова Н. І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя: монографія. Одеса: Фенікс, 2012. 215 с.

16. Слинко Д. В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: моногр. Харків: Вид-во «НТМТ», 2017. 415 с.

17. Сироїд Т. Л. Міжнародний захист прав людини: навч. посіб. / Т. Л. Сироїд, Л. О. Фоміна. Харків: Право, 2019. 310 с.

18. Тамм А. Є. Роль Ради Європи у забезпеченні прав людини на сучасному етапі: навч. посіб. Харків: Магістр, 2010. 322 с.

19. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. вид. 2-е, випр. доп. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

20. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. Київ, 2015. 208 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/7/232716.pdf>.

21. Як і коли можна звернутися до Європейського суду з прав людини? / Р. О. Куйбіда, Т. В. Руда. Київ, 2011. 56 с. URL: https://www.court.gov.ua/documents/97/7412/Evrop_sud_z_prav_ludyni.pdf.
22. Bates E. The Evolution of the European Convention on Human Rights: From Its Inception to the Creation of a Permanent Court of Human Rights. Oxford: Oxford University Press, 2010. 550 p.
23. Borge E. The Evolutionary Interpretation of Treaties. Oxford: Oxford University Press, 2014. 213 p.
24. Conway G. The Limits of Legal Reasoning and the European Court of Justice. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 344 p.
25. Dzehtsiarou K. European Consensus and the Legitimacy of the European Court of Human Rights. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. 229 p.
26. Harris D. J., O'Boyle M., Bates E. and Buckley C. Harris, O'Boyle and Warbrick: Law of the European Convention on Human Rights. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2014. 1006 p.
27. Leach Ph. Taking a Case to the European Court of Human Rights. 3rd ed. New York: Oxford University Press, 2011. 626 p.
28. Petaux J. Democracy and Human Rights for Europe: The Council of Europe's Contribution. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 2009. 337 p.
29. Polakiewicz J. Treaty-making in the Council of Europe. Strasbourg: Council of Europe Publishing, 1999. 219 p.
30. Rainey B., Wicks E., Ovey C. Jacobs, White and Ovey: The European Convention on Human Rights, 7th edn. Oxford: Oxford University Press, 2017. 768 p.
31. Schabas W. A. The European Convention on Human Rights: A Commentary. Oxford: Oxford University Press, 2015. 1414 p.
32. Schmahl S., Breuer M. The Council of Europe: Its Law and Policies. Oxford: Oxford University Press, 2017. 1080 p.

11.2. Допоміжна (додаткова) література:

Спеціальна література:

1. Адашис А., Левдик С. Особливості застосування судами України практики ЄСПЛ в контексті захисту права на справедливий судовий розгляд та права на ефективний засіб юридичного захисту. *Юридичний вісник*. 2019. № 4. С. 149–154.

2. Андріанов К. В. Роль контрольного механізму Конвенції про захист прав і основних свобод людини в процесі реалізації її норм: дис... канд. юрид. наук. Київ, 2002. 185 с.
3. Анцупова Т. О. Забезпечення послідовності прецедентного права Європейського суду з прав людини: роль Великої Палати. *Право України*. 2013. № 10. С. 162–169.
4. Анцупова Т. О. Еволюція міжнародного процесуального права. *Правове життя сучасної України*: матер. між. наук. конф. проф.-вик. і аспір. складу. Одеса: Фенікс, 2010. С. 669–671.
5. Анцупова Т. О. Імплементация юрисдикційних актів Європейського суду з прав людини до правової системи України. *Міжнародні та національні механізми захисту прав людини: виклики сьогодення*: матер. між. наук.-практ. конф. Донецьк: Сучасний друк, 2011. С. 28–31.
6. Анцупова Т. О. Історія становлення та розвитку системи міжнародного судочинства. *Наукові читання, присвячені пам'яті В. М. Корецького*: зб. наук. пр. Київ: Вид-во Європейського університету, 2011. С. 211–216.
7. Анцупова Т. О. Колізії у законодавстві України щодо виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини. *Європейські студії і право: електронне наукове видання*. 2010. № 2. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/>.
8. Анцупова Т. О. Періодизація історії міжнародного процесуального права. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2010. Т. 9. С. 338–346.
9. Анцупова Т. О. Поняття та сутність міжнародно-правового моніторингу у контексті права Ради Європи. *Юридичний вісник*. 2013. № 2. С. 161–165.
10. Анцупова Т. О. Правила процедури Ради Європи у контексті розвитку міжнародного публічного процесуального права. *Правове життя сучасної України*: тези доповідей міжнар. наук. конф. проф.-викл. і аспір. складу. Одеса: Фенікс, 2012. С. 402–404.
11. Анцупова Т. О. Проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини в правовій системі України (аналітичний огляд роботи міжнародної конференції). *Європейські студії і право: електронне наукове видання*. 2011. № 4. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/>.
12. Анцупова Т. О. Процес моніторингу та постмоніторингового діалогу в Раді Європи. *Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського*: матер. третьої між. наук. конф. Одеса: Фенікс, 2013. С. 478–481.

13. Анцупова Т. О. Роль заявника у процесі виконання рішення Європейського суду з прав людини. *Український часопис міжнародного права. Спецвипуск. Права людини*. 2013. С. 229–234.
14. Анцупова Т. О. Роль юрисдикційних актів Європейського Суду з прав людини у правових системах держав-учасниць. *Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права: матеріали міжнар. наук. конф.* Одеса: Фенікс, 2012. Т. 1. С. 450–451.
15. Анцупова Т. А. Система процесуальних норм права Ради Європи. *Право України*. 2012. № 8. С. 203–209.
16. Анцупова Т. О. Становлення парадигми міжнародного процесуального права у пострадянській правовій науці. *Наукові праці НУ ОЮА*. 2013. Т. 13. С. 47–56.
17. Анцупова Т. О. Структурні недоліки у правовій системі України у контексті практики Європейського суду з прав людини. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. 2011. Вип. 62. С. 483–488.
18. Базов О. В. Юрисдикція Європейського суду з прав людини: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2016. 230 с.
19. Безе А. Процедура ухвалення пілотних рішень Європейським судом з прав людини: перспективи та проблеми. *Європейське право*. 2013. № 1-2. С. 84–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpr_2013_1-2_9.
20. Бігун В. Філософсько-правове осмислення правосуддя (щодо розмежування понять «судочинство» і «правосуддя»). *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2009. Вип. 48. С. 21-27.
21. Бортновська З. Виконання рішень Європейського суду з прав людини: проблеми та перспективи. *Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі*. 2013. № 2 (11). С. 5–14.
22. Бурма С. К. Міжнародно-правова характеристика інституту дружнього врегулювання в Європейському суді з прав людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2015. 20 с.
23. Буроменський М. Застосування міжнародно-правових норм про права людини у внутрішньому правопорядку України. *Вісник Академії правових наук України*. 1999. № 1. С. 86–94.
24. Войченко С. В. Поняття та форми імплементації в сучасному міжнародному праві. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Одеса: «Юридична література», 2009. Вип. 46. С. 363–369.

25. Гаврилюк О. Проблемні питання застосування практики Європейського суду з прав людини національними судами. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 231–238.
26. Гончаренко О. А. Правова природа пілотних рішень Європейського суду з прав людини. *Форум права*. 2012. № 4. С. 243–249. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2053/1/Goncharenko.pdf>.
27. Данелія О. С. Юридичні особи як суб'єкти звернення до Європейського суду з прав людини. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2017. Вип. 38 (2). С. 104–109.
28. Завгородній В. А. Зарубіжний досвід виконання рішень Європейського Суду з прав людини (на прикладі деяких країн Європейського Союзу). *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 57–64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2013_1_9.
29. Завгородній В. А. Правові акти Європейського суду з прав людини: види, юридичні наслідки та значення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2016. Вип. 40 (1). С. 7-10. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_40\(1\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_40(1)_3).
30. Завгородній В. А. Правова природа рішень Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. Вип. 15 (1). С. 19–22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2015_15%281%29__7.
31. Завгородній В. А. Рішення Європейського Суду з прав людини як акти тлумачення норм конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право*. 2014. Вип. 24. Т. 1. С. 29–33.
32. Завгородній В. А. Термінологічна невизначеність понять, що відображають результати волевиявлення Європейського суду з прав людини. *Публічне право*. 2019. № 4 (36). С. 180–187.
33. Завгородній В. А. Функції рішень Європейського суду з прав людини *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 4. С. 105-116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2015_4_16.
34. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2009. № 10. С. 145–148.

35. Капустинський В. А. Вплив діяльності Європейського суду з прав людини на формування національних правозахисних систем і дотримання державами стандартів захисту прав людини. автореф. дис... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 20 с.
36. Мармазов В. Принцип *stare decisis* та динамічність практики Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2003. № 2. С. 140–142.
37. Мармазов В. Про телеологічне (цільове) тлумачення Європейської Конвенції про захист прав людини та основних свобод. *Право України*. 2004. № 1. С. 26–29.
38. Паліюк В. П. Загальні питання застосування судами загальної юрисдикції України Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 4. С. 129–142.
39. Пархета А. А. Специфіка застосування рішень Європейського суду з прав людини у правовій системі України. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 1 (13). С. 117–131.
40. Севостьянова Н. І. 10 помилок при зверненні до Європейського суду з прав людини. *Юстиніан*. 2010. № 9 (87). С. 51–55.
41. Севостьянова Н. І. Виконання рішень Європейського Суду з прав людини як форма імплементаційних процесів. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Одеса: Юрид. л-ра, 2010. Вип. 52. С. 310–315.
42. Севостьянова Н. І. Інтерлакенська декларація як новий етап реформування Європейського Суду з прав людини. *Митна справа*. 2010. № 2 (68). Ч. 2 С. 187–192.
43. Севостьянова Н. І. Процедура прийняття пілотних рішень в Європейському Суді з прав людини. *Правова держава: наукове видання*. 2010. Вип. 12. С. 375–381.
44. Севостьянова Н. І. Право на індивідуальну заяву: самостійне право чи процесуальна гарантія прав?. *Від громадянського суспільства – до правової держави: матер. V Міжнар. наук. конфер. студентів та молодих вчених*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. С. 202–203.
45. Севостьянова Н. І. Право на справедливий судовий розгляд в Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. *Митна справа*. 2010. № 5 (71). Ч. 2. С. 178–185.
46. Севостьянова Н. І. Принцип субсидіарності юрисдикції Європейського Суду з прав людини. *Актуальні проблеми теорії та історії прав людини, права і держави: матер. міжнар. щорічної наук. конфер. молодих вчених, аспірантів і студентів*. Львів, 2010. С. 64–66.
47. Севостьянова Н. І. Роль 14 Протоколу до ЄКПЛ в реформуванні Європейського Суду з прав людини. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць*. 2009. Вип. 37. С. 76–83.

48. Севостьянова Н. І. Участь України в Страсбурзькому правозахисному механізмі. *Тенденції та пріоритети реформування законодавства України*: матер. Всеукр. науково-практ. конфер.: у 2-х ч. Запоріжжя: Істина, 2010. Ч. 1. С. 66–67.
49. Слинько Д. Поняття, зміст та основні ознаки юридичного процесу. *Національний юридический журнал: теорія і практика*. 2016. № 1. Ч. 1. С. 19–23.
50. Соловійов О. Застосування Європейської конвенції з прав людини та практики Страсбурзького суду в Україні (загальнотеоретичні аспекти): автореф. дис. канд. юрид. наук. Львів, 2011. 20 с.
51. Соловійов О. Застосування практики страсбурзького суду як джерела права в Україні: деякі проблемні аспекти. *Право України*. 2010. № 10. С. 207 – 213.
52. Супрун Д. М. Організаційно-правові засади та юрисдикційні основи діяльності Європейського суду з прав людини: автореф. дис... канд. юрид. наук. Київ, 2002. 22 с.
53. Точицький М. Реформа Європейського суду з прав людини та внесок українського головування в Комітеті міністрів Ради Європи в процес реформування Європейського суду з прав людини. *Європейське право*. 2012. № 1. С. 132–137.
54. Трагнюк О. Принцип субсидіарності за Європейською конвенцією про захист прав і основних свобод людини 1950 р. *Право України*. 2003. № 1. С. 25–29.
55. Третьяков Д. Реформування контрольного механізму Європейської конвенції з прав людини. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2011. № 1. С. 85–90.
56. Футорянська К. П. Застосування правила 39 Регламенту Європейського суду з прав людини у світлі практики щодо України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 220–223.
57. Шевчук С. В. Принцип субсидіарності у діяльності Європейського Суду з прав людини та необхідність узгодження судової практики. *Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини*: зб. наук. ст. міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 вересня 2012 р.) / за ред. С. В. Ківалова ; НУ «ОЮА». Одеса: Фенікс, 2012. С. 82–89.
58. Шишкіна Е. Деякі аспекти правової природи рішень Європейського суду з прав людини. *Право України*. 2005. № 9. С. 102–105.
59. Чепель О. Д. Звернення із заявою до Європейського суду з прав людини: теоретико-правові аспекти. *Право і суспільство*. 2018. № 2. Ч. 2. С. 239–244.
60. Andreas Follesdal & Nino Tsereteli. The margin of appreciation in Europe and beyond. *International Journal of Human Rights*. 2016. Vol. 20. No 8. P. 1055–1057. URL: <http://dx.doi.org/10.1080/13642987.2016.1258856>.

61. Cherviatsova A. The European Court of Human Rights: Bringing Together Legal Systems. *Baltic Journal of Law & Politics*. 2012. Vol. 5. No.1. P. 99–116.
62. Gerards J. H. The European Court of Human Rights and the National Courts: Giving Shape to the Notion of 'Shared Responsibility' / J. H. Gerards, J. W. A. Fleuren (eds.). *Implementation of the ECHR and of the Judgments of the ECtHR in National Case Law: A Comparative Analysis*. Antwerp, Intersentia, 2014. P. 13–93.
63. Haeck Y. How to Interpret the European Convention on Human Rights. *Constitutional Law Review*. 2011. Vol. 3. No. 4. P. 3–30.
64. Letsas G. The ECHR as a Living Instrument: Its Meaning and Legitimacy / A. Follesdal, G. Ulfstein and B. Peters (eds.). *Constituting Europe: The European Court of Human Rights in a National, European and Global Context*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. P. 106–141.
65. Letsas G. Strasbourg's Interpretive Ethic: Lessons for the International Lawyer. *The European Journal of International Law*. 2010. Vol. 21. No.3. P. 509–541.
66. Lord Kerr. The Need for Dialogue between National Courts and the European Court of Human Rights / S. Flogaitis, T. Zwart, J. Fraser (eds.). *The European Court of Human Rights and its Discontents: Turning Criticism into Strength*. Cheltenham: Edward Elgar, 2013. P. 104–115.
67. Marochini M. The Interpretation of the European Convention on Human Rights. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*. 2014. Vol. 51. No.1. P. 63–84.
68. Seibert-Fohr A. The Effect of Subsequent Practice on the European Convention on Human Rights: Considerations from a General International Law Perspective / A. Van Aaken, I. Motoc (eds.). *The European Convention on Human Rights and General International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2018. P. 61–82.
69. Sushko Y. Pilot and quasi-pilot judgments of the European court of human rights: ensuring enhanced protection of human rights. *Visnyk of the Lviv University. Series Law*. 2019. Issue 68. P. 50–62.
70. Spano R. The European Court of Human Rights and National Courts: A Constructive Conversation or a Dialogue of Disrespect? *Nordic Journal of Human Rights*. 2015. Vol. 33. No. 1. P. 1–10.
71. Theil S. Is the 'living instrument' approach of the European Court of Human Rights compatible with the ECHR and International Law? *European Public Law*. 2017. № 23 (3). P. 587–614. URL: <https://www.repository.cam.ac.uk/handle/1810/263171>.
72. Ulfstein G. Interpretation of the ECHR in light of the Vienna Convention on the Law of Treaties. *The International Journal of Human Rights*. 2020. Vol. 27. No. 7. P. 917–934.

73. Zucca L. Lautsi: A Commentary on a Decision by the ECtHR Grand Chamber. *International Journal of Constitutional Law*. 2013. Vol. 11. No. 1. P. 218–229.

12. Інтернет-ресурси

1. Актуальна інформація про стан розгляду міждержавних справ / Inter-State applications. By date of introduction of the applications. - URL: https://www.echr.coe.int/Documents/InterState_applications_ENG.pdf.

2. База даних ЄСПЛ (HUDOC) на українській мові. - URL: [https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/ukr#{%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22]}).

3. Ваша заява до ЄСПЛ: Як подати заяву і якою буде процедура її розгляду. Підготовлено відділом Суду по зв'язках з громадськістю. - URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Your_Application_UKR.pdf.

4. Верховний суд України (офіційний сайт). - URL: <http://supreme.court.gov.ua/supreme/>.

5. Департамент з питань виконання рішень ЄСПЛ / Department for the Execution of Judgments of the European Court of Human Rights. - URL: <https://www.coe.int/en/web/execution>.

6. Зміст індивідуальної заяви (Стаття 47 Регламенту Суду). URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Rule_47_UKR.pdf.

7. Європейський суд з прав людини. - URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ukr&c>.

8. Європейський суд з прав людини. Питання й відповіді. - URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Questions_Answers_UKR.pdf.

9. Захист інтересів України в Європейському суді з прав людини. - URL: https://minjust.gov.ua/cat_9329.

10. Інформаційний бюлетень – Пілотні рішення. Травень 2021. Прес-служба ЄСПЛ. - URL: <https://rm.coe.int/factsheet-5-fs-pilot-judgments-uk/1680a22060>.

11. Комітет з правової політики ВРУ / Підкомітет з питань виконання рішень Європейського суду з прав людини. - URL: http://kompravpol.rada.gov.ua/news/Pro_komitet/.

12. Конвенції Ради Європи - URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/home>.

13. Нотатка для заповнення формуляру заяви. - URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Application_Notes_UKR.pdf.

14. Рада Європи (офіційний сайт). - URL: <https://www.coe.int/en/web/portal/home>.

15. Практичний посібник щодо прийнятності заяв. Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme. 2014 Рада Європи / Європейський суд з прав людини. URL: http://www.echr.coe.int/Documents/Admissibility_guide_UKR.pdf.
16. Постійне представництво України при Раді Європи (офіційний сайт). - URL: <https://coe.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu>.
17. Пошукова система ЄСПЛ «Стадія провадження» (SOP). - URL: <http://app.echr.coe.int/SOP/index.aspx?lg=ukr>.
18. Спрощена схемама проходження заяви в ЄСПЛ в залежності від його складу. - URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Case_processing_Court_UKR.pdf.
19. Український портал практики Європейського суду з прав людини. – URL: <http://eurocourt.in.ua/GetArticlesByCategory.asp?CategoryId=7>.
20. Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини. -URL: <https://minjust.gov.ua/m/uryadoviy-upovnovajeni-y-u-spravah-evropeyskogo-sudu-z-prav-lyudini>.
21. Формуляр заяви до ЄСПЛ. - URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/forms/ukr&c=>.
22. Analysis of statistics ECHR – 2021. January 2022. - URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2021_ENG.pdf.
23. European Court of human rights. - URL: <https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>.
24. The European Convention on Human Rights. A living instrument. 2020. European Court of Human Rights. September 2020. URL: https://echr.coe.int/Documents/Convention_Instrument_ENG.pdf.

13. Методичне забезпечення

Методичні рекомендації щодо підготовки та оцінки кваліфікаційних робіт; Методичні вказівки до підготовки та оцінки курсових робіт; індивідуальні завдання; ситуаційні завдання (кейси); практика ЄСПЛ; приклади виконання типових завдань та задач; комп'ютерні презентації; ілюстративні матеріали; каталоги інформаційних ресурсів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка, Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника та ін.